

ER LÍV EFTIR DEYÐAN?

SÁLIN ER EIN ILLUSIÓN, EINKI MEIR ENN ÚRSLITIÐ AV EINUM BUNKA AV HEILANEURONUM, IÐ GONGUR TIL GRUNDAR, TÁ HEILAVIRKSEMIÐ STEÐGAR, SIGA SKEPTIKARAR. MEN SEINNU ÁRINI HEVUR EIN LÍTIL, MEN SANNFÖRDUR, BÓLKUR AV VÍSINDAFÓLKUM SETT SPURNARTEKIN VIÐ HETTA UPPÁHALD. OG EINS OG FLESTU ÁTRÚNAÐIR ERU HESI OPIN FYRI, AT TILVITSKAN HELDUR ÁFRAM EFTIR DEYÐAN

BAKGRUND

Janus á Ryggi
post@sosialurin

Í hesum dögum kemur bók út, sum hefur vakt stóran ans kring allan heim. Rithøvundurin er amerikumaðurin Eben Alexander, ið hefur starvast sum heilakirurgur og granskari á Harvard Medical School í USA. Tað serstaka við Eben Alexander er ein uppliving, ið hefur kollvelt hansara fatan sum heilagranskari – av heila, tilvitsku og sál. Í 2008 fekk hann staðfest eitt sjáldsamt slag av meningitis, ið legði stóran part av heila hansara lamnan, við tí úrsliti at hann skjótt fall í óvit. Læknarnir bóru ótta fyri, at gongdin bert gekk ein veg, men eftir sjei dagar raknaði Eben Alexander við úr koma, við eini søgu greiða frá.

Ein sonvend nærdeyða uppliving hevði verið honum fyri. Og sambært honum kundi hendan ikki greinast við vanligari heilavísind, tí tann parturin av heila hansara, ið var raktur, vanligi ikki hefur møguleika at minnst eftir eitt slíkt koma. Sjálvur hefur Eben Alexander ført fram, at hann kom í samband við eina guddómliga dimensión. Hansara søga minnir nógv um søgurnar hjá øðrum, ið hava fingið

nógva rúmd í fjølmiðlunum seinnu árinum. Søgurnar snúgv seg ofta um eina ferð úr likaminum, guddómligt ljós og samrøður við avvarandi, ið eru deyð frammanundan.

Vísindaliga umhvørvið hefur annars vanliga tvíhildið um, at nærdeyðaupplivingar bert kunnu roknast sum ein illusión, sum heilin spinnur, tá endin nærkast. Men sambært Eben Alexander eru siðbundar material-

**VERULEIKIN ER, AT VIT ERU EIN BUNKI AV NEORUNUM
UTTAN NAKAÐ KJARNUPUNKT – HEILIN SJÁLVUR
GEVUR OKKUM TA FATAN, AT TALAN ER UM EITT
»EG«, MEN HETTA ER IKKI VERULEIKIN**

istikar frágreiðingar ikki nøktandi til at greina tað, sum honum var fyri. Tí sambært honum ber ikki til at hava skarpar og livandi upplivingar í tí støðu, hann var í, uttan so at heili og sinni kunnu atskiljast. At vit so ella so hava eina sál, ið kann liva óheft av støðuni hjá heilanum. Og tað hefur elvt til nógva kjak, tí talan er um útsagnir frá einum virdum heilalækna.

Nógvir skeptikarar

Tað skortar ikki við skeptikarum.

Nógv eftirspurdi bretska skeptikarin og sálarfrøðingurin Susan Blackmore hefur ført fram, at hugmyndin um eitt »eg« innani er ein illusión, ein málslig konstruktión, tí veruleikin er, at vit eru ein bunki av neorunum uttan nakað kjarnupunkt – heilin sjálvur gevur okkum ta fatan, at talan er um eitt »eg«, men hetta er ikki veruleikin, førir hon fram. Og heilakemi er, sambært henni, væl

greiðast frá við, at heilin útloysir eina rúgvu av endorfinum, sonevndum vælveruhormonum, tá heilin sansar, at endin nærkast og manglar oxygen.

Sostatt greiða skeptikarar frá hesum upplivingum við at vísa á, at heilin ger eitt seinasta sprell, tá hann bráðliga gerst tilvitaður um, at endin er nær. Upplivingarnar verða hildnar at fyríkoma annaðhvørt í teirri løtu, heilin er við at missa tilvitan, ella heilin er við at nærkast tilvitan aftur, tá ein sjúklingur er um at rakna við aftur. Ein sonevnd borderline støða millum lív og deyða. Men nakrir granskarar lata seg ikki nerva av hesum atfinningum, og teir halda seg hava góðar ábendingar um, at upplivingarnar staðfesta, at vit hava eina sál, ið kann liva óheft av heilanum. Hesir tulka upplivingina hjá Ebert Alexander og øðrum sum verandi veruligar.

Lív handan deyðan?

Bruce Grayson, sálarlækni á University of Virginia í USA, er ein teirra, ið hefur granskað mest í nærdeyðaupplivingum. Og sambært honum er talan um eitt fyrbrigdi, ið gongur tvørtur um mentanir, og sum er at finna langt aftur í tíðini. Sjálvur hefur hann gjørt samrøður við eina